

ΣΤΟ ΜΠΑΝΙΟ

(Πίναξ του Π. Σαμπά).

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΝΑΠΟΛ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ

ΤΟ ΓΥΑΔΕΝΙΟ ΜΑΤΙ

Δέν είχα παρά ένα μάτι γυάλινο, ένα φτωχό γυαλένιο μάτι—κι όμως, έχω κι' εγώ την ιστορία μου. Ή ιστορία μου αυτή δεν έχει δράση—τί δράση μπορεί ναχει ένα φτωχό γυαλί χροματισμένο;—αλλά τα περιστατικά της είναι τέτοια, που θάβριζε τόν κόπο να τ'α πώ.

Δέ θυμάμαι, ωστόσο, τη ζωή μου, παρά απ' την ημέρα που βρέθηκα σέ μι'α βιτρίνα, σέ μι'α μικρή λαζουδά χωρτοπού, στορομένον με βαριάται, με δεκατέσσερα άλλα γυαλάκια, σάν και μένα, βαλιμένα στή σειρά, προσεχτικά, και σύμφωνα με τ'ο χροματισμό τους, γιατί καθένα απ' τ'α δεκατέσσερα γυαλάκια, είχε και τ'ο χρώμα τ'ο δικό του. Τ'ο τελευταίο, δεξιά, ήταν ένα μαύρο, ζοηρό—ένα μάτι με κόρη κατασκότεινη, ένα μάτι αφροακρινικό, με λιμπερές, σπιλνές αντανακλάσεις. Τ'ο διαπλόνο του ήταν ανοιχτότερο. Τ'α παρακάτω ήταν καστανά, απ' τ'ο κροσάτο κισπανό ως τ'ο μελένιο. Ακολουθούσαν τ'α βαθιά σταγιά, μέχρι τ'ο γροίξο—γαλανό, τ'ο θαλασσί. Τ'α τελευταία ήταν όλα γαλανά. Έγώ βρισκόμιον τοποθετημένο ανάμεσα μελένια και σταγιά. Ήμιον ένα μάτι σκούρο πράσινο—ένα μάτι εξαιρετικό, μοναδικό σ'το είδος του, μπορεί να πεί κανένας....

Δέν ξαίρω ποιά διαβολικέμη τύχη έκανε τόν τεχνίτη μου, να με χροματίσει τόσο πράσινο! Τέτοια μάρτια δέν υπάρχουν σ'τους ανθρώπους—ή, κι' αν υπάρχουν, είναι τόσο σπάνια, που πρέπει χρόνια να ψάξεις να τ'α βρεις.... Κι' όμως βρήκα κι' εγώ τόν άνθρωπό μου! 'Αλλ' αυτά, θά τ'α δοίμε παρακάτω....

Ήμιασε στή μέση τής βιτρίνας. Γύρω μας ήταν άλλα ξένα πράματα—θερμόμετρα, βαρόμετρα, κιάλια και μισογυάλια. Ήταν κι' ένα μεγάλο τηλεσκόπιο, σπημένο σ' ένα στρώποδα, και μηχανές λογιές—λογής, και πλήθος εργαλεία. Κουβεντιάζαμε τη νύχτα μεταξύ μας, κι' έλεγε τ'ο καθένα τ'α δικά του.

Πίσω απ' τ'ο τζάμι τής βιτρίνας—ιδίως όταν άναβαν τ'α φώτα—βιλέπαμε τούς ανθρώπους να χαλεύουν. Έκείνοι χάζευαν μ'έμ'ας, μ'α π'ο πολύ, μ'οφ φαίνεσται, π'ος έμεις χαλεύαμε μ'αυτούς.... Περιούσαν και μ'ας κοιτάζαν, ένα πλήθος άνθρωποι περίεργοι, άλλοι κοντοί και φαλακροί, με φουσκομένα μάγουλα, άλλοι ψηλοί, ξερακανοί, σ'α στέρες, ένα σωρό γυναίκες και παιδιά. Οι π'ο πολλοί που μ'ας κοιτούσαν, ανατρίχιαζαν. Τους τρόμαζε τ'ο παγωμένο ύψος μας, ή φοβερή μας νεκρωκή άκνησία. Κι' όμως, δέν είχαν δίκιο. Γιατί κι' ένα γυαλί χροματιστό, μπορεί ναχει τη δική του ζωή. Ίσως,

όμως, και να τρώμαζαν, σ'το βάθος, επειδή έχοζοταν άδεια σ'το ν'ο τους, ή κάποις συνταραχτική ιδέα, π'ος θά μπορούσαν να μ'ας χροματίσουν, μι'α μέρα.... Δέν ξαίρω π'ος σκέπτονται οι άνθρωποι, και δέν μπορεί να μ'ω μέσ' σ'το μυαλό τους....

Σαμπανά, μι'α μέρα λιγοστέψαμε. 'Απ' τ'α δεκαπέντε που βρισκόμασται, δέν έμειναν παρά μονάχα δέκα. Έκείνο τόν καιρό, άκούγαμε συχνά τη λέξη επόλεμος. Φαίνεται π'ος οι άνθρωποι, όταν γιομίσουν υπερβολικά τη γή, και δέν υπάρχει τρόπος να χωρέσουν, άρχίζουν να σκοτώνονται με λύσσα μεταξύ τους, και κόβουν τ'α χέφα και τ'α πόδα τους, για να μισρώνουν, και να λιγοστέψουν.... Μέσω σ' αυτή την τεραστία φασαρία, μερικοί τρυχάει να βγάλουν και τ'α μάτια τους! 'Αλλά, κι' αυτά, δέν τ'α καταλαβαίνω....

Κι' έπειτα λιγοστέψαμε ακόμα π'ο πολύ. Τότε, βλέποντας τ'α άδέρφια μου να φεύγουνε σ'τα ξένα, ένιωσα κάτι σάν παρμένο. Είχα βαρεθεί μέσ' σ'τη βιτρίνα, κι' ήθελα να ξαναχτώ σ'τόν κόσμο, ν'άνασταθώ με τη ζωή, να δοκιμάσω νέες συγκινήσεις.... Αφορηή σ'έκεινη την αδράνεια, ένιωθα π'ος ήμιασε τ'ο σπάνιο μου χρώμα. Π'οθ θά μπορούσε να βρεθεί ό άνθρωπός μου, που ναχει μάτια τόσο βαθιά πράσινα, και να τ'ο πήχει, κι' α'ουτοπού, να στραβωθεί, ώστε να καταφέρει σ'το γυαλί μου;.... 'Αλλά κι' αυτό τ'ο πράμα έγινε μι'α μέρα—κι' είχα άδικο, χωρίς άιτιβολία, να τ'α βάζω τόσο με την τύχη μου, και να καταριέμαι τόν τεχνίτη μου, που μ'είχε καταδικασμένο έτσι, εξ αίτιας τ'ο χροματισμού μου, να μένω άζοητο, σ'τα βάθη τ'ο κωτιού μου, και να μ'ην προσέφορο τίποτα, κι' εγώ, καμιά παραγοριά, σ' αυτό τόν κόσμο!

Ήταν ένα παιδί μελαχρονό, ξαπλωμένο σ'το νοσοκομείο—ένας λεβέντης, ίσαμ' εκεί πάνω, μ'έναν επίδεσμο σ'τ' άριστερό του μάτι, μ'ένα πανί, μαύρο και μεγάλο, περσιμένο λοξά σ'το μέτωπό του. Είχε χάσει τ'ο μάτι του σ'τόν πάλεμο, κι' αυτός, απ' τ'ο θραύσμα μι'ας χειροβομβίδας. Τόν είχαν φέρει σ'το νοσοκομείο, χτυπημένο και παρατημένο. Είχε μείνει πέντε μήνες σ'το κρεβάτι, χαροπαλεύοντας τις ποδιές δέκα μέρες. 'Αλλά, σ'το τέλος, τ'α κατάφερε και γλύτωσε. 'Οι' αυτά, τ'αμιαθα άργότερα. Ήταν λογίος σ'τα πυροβολικά. Δέν είχα δει, απ' τόν καιρό που ζούσα, π'οθί τόσο λεβέντικο κι' όρασο, με τόσο λυγερή κορμοστασιά.... Περιπατούσε με τ'α δεκανίκια, αλλά μετά, τ'α πέταξε κι' αυτά. Ένα

μικρό κούτσουλο, που τριβότανε στο πόδι, τοΰδινε μιὰ καινούριαν άμορφιά. Τ' άγάπησα άμέσως μόλις τόδα!

"Όταν πρωτοβγήκαμε στο δρόμο — ήμουν, άλήθεια, τόσο ταιριασμένο με τ' άλλο του, τó ζωντανό τó μάτι — γύριζαν όλοι τó κεφάλι, να μās δώσουν.. "Ημουν περήφανο για τήν καλή του τύχη...

Γνώρισα τόν τόπο του, τó σπίτι του, τή γρηά του μάνα, και τ' άδέρφια του. "Η ζωή μās βίαι περνούσε μιὰ χαρά και φαινόταν πώς περνούσε ήσυχα. "Άρχισα κ' εγώ να ξεθαρεύω...

"Άλλά, σ' αυτό τó άναμεταξί, είχα καταλάβει κάτι άλλο : πώς τ' άλλο του, τó ζωντανό του μάτι, με κοιτάζε λοξά, και με μισούσε! Φαίνεται πώς θυμότανε τó τσίρι του, και δέ μπορούσε να τó λησμονήσει... "Έβλεπε σέ μένα τήν εικόνα του, τήν τραγική του τήν πλαστογραφία — και δέ μπορούσε να με συνηθίσει...

Και τί δέν έβανα για να τó καλοπιάσω, να παρηγορήσω τόν καιμό του! Τó μάτι με κοιτούσε λυπημένο... "Ελαρινα τó καιμό τή γυαλάδα, και τά ζωντανά σπιδβολήματα τού χαμένου ζωντανού ματιού... "Όσο στεκόμουν πιο καλά στο όλο μου, τόσο τ' άλλο τó μάτι με μισούσε!

Αυτό τó πράμα δέ μπορούσε να βαστάξει. "Έμωθα τόν έαντό μου ξένο, χωρίς έλπίδα να φιλιώσουμε ποτέ... "Ημουν σάν ένας σύντροφος πικρός κ' ανεπιθύμητος! "Ο γάμος μās, μ' όλη τήν όμοιότητα τού χρώματος και τής αναλογίας, ήταν ένας γάμος άτυχής...

Ξαναθυήθηκα τó χάρινο κούτι μου, τó στρωμένο με βασιλάκι, στη βιτρίνα. Ναστάληξα τήν ήσυχη και ξένοιαστη ζωή μου, στην άπομηση γωνιά τού μαγαζιού, τότε που, άνάμεσα σ' έμένα και τούς άλλους, ήταν βαλμένο — για καλό μās, φαίνεται — και μās χόφιζ' ένα χρυσόαλλο παχύ...

Κι' αυτό τó μάτι με κοιτούσε στον καθρέφτη, κ' έλιωνε, κάθε μέρα, πιο πολύ. Τάβλετα να φάνει κάθε μέρα, να χάνει τή λεπτορόδα και τή θέρμη του — να μαραινέται σιγά σιγά τó λουλούδι... Και τ' όσοι, τó μελαχροινό παιδί, τó παιδί και τó γυαλένο μάτι, πέθανε μιὰ νύχτα, ξαφνικά...

Παρακολούθησα κ' εγώ τó θάνατό του. Οι δύο μās τίγες ήταν ένωμένες, ένωμένες πέρ' από τó θάνατο! Παρακολούθησα όλη τήν άγωνία του, μέχρι τήν τελευταία του πνοή... "Ένωσα τήν καρδιά τού θανάτου, τήν παγωμένη άσαιμρία τού κορμού του. "Άκουσα τά κλάματα τής μάνας του. Παρακολούθησα τή θλιβερή κηδεία του, ός τήν ώρα που μās έθαψαν μαζί...

Κ' έπειτα, μιὰ βαθύτατη σιγή άπλώθηκε τριγύρω μās για χρόνια... Θαρούσα πώς κ' εγώ είχα πεθάνει...

Μέσ' στο χόμα, που μās είχαν θάψει, δέν άκουγόταν τίποτα, για χρόνια, σά να μās είχαν όλοι λησμονήσει...

Κ' ένα βράδι, κάμσα στα βάθη τού κρανίου, κ' έβρινα, για χρόνια, μέσα και.

"Έμεινα, δέν ξαίρω πόσα χρόνια, μέσ' στο βαθύ κ' άτέλειωτο σκοτάδι... Συλλογίζομουν, μέσ' στη μοναξιά μου, τόν καιρό που χάζινα, στη μαζουρή βιτρίνα, με τούς χοιτρούς και φαλακρούς άνθρώπους, και με τούς άλλους, τούς ψηλούς και τούς ξερακιανούς, μαζί με τ' άλλα, τά γυαλένα μου τ' άδέρφια, μέσ' στα βρωμιαστα και μέσ' στα τηλεσκόπια... Τάβλετα σάν όνειρο, στο σκοτεινό τόν έγνο μου, που μου φαινόταν πώς δέ θα πάρε τέλος, πώς δέ θα πάρε τέλος, ποτέ πιά...

Κ' έπειτα πιά, για καιρό, έβρινα δίχως όνειρα, είχα συνηθίσει στο σκοτάδι. Δέν είχα πιά κανέναν πόθο τής ζωής, κ' ούτε και μιαν έλπίδα, πουθενά...

Και ξαφνικά, μετά δέν ξαίρω πόσα χρόνια — χρόνια θανάτου, σκοταδιού και βουβασιού — ένα πρωί, ξαναβρέθηκα στο φώς!

"Άκουσα, πρώτα, κάποιου ήχους μακρινούς, κάποιους βρόντους κούφιους και πηγιμένους, που δέ μπορούσα να τούς εξηγήσω. "Έπειτα οι κρότοι έγιναν δυνατώτεροι, σά να πλησίαζαν στη θέση που βοιωκόμουν. Κ' έπειτα, ξαφνικά, είδα τόν ήλιο! "Έμεινα θαμπωμένο στην άρχή, και χωρίς να ξαίρω τί συμβαίνει... "Άλλά γρήγορα κατάλαβα τί έτρεχε : είδα τ' άδέρφια τού παιδιού — αλλά πόσο γερασμένα κ' άλλαγμένα — να στέβουν μέσ' στον άνοιγμένο λάμα : "Έφεραν τή μητέρα τού παιδιού, για να τή θάψουν μέσ' στον ίδιο λάμα...

Με βρήκαν μέσ' στα

ΕΚΔΕΚΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΗΩΣΤΩΝ ΜΑΣ

ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΣΟΥ

Ξεκίνησες ένα πρωί — άκούμα τó θυμόμια, — Σιγρόβρεχε κάποιον πουλί μικροκελάδας μόνο... Κι' έτσι χωρίσαμε, χωρίς λόγο στερενό να πούμε κρατώντας μέσα μās βαθειά τόν άρρητό μās σπόνο.

Κείν' ή στιγμή άξέχαστη θε' ναίνα για τάμεινα — κ' έμπαρός μου όλοζώντανε πάντα θε' να προβάλλη. Τά μάτια μου είν' άπ' τά πολλά τά δάκρυα στερεμένα κ' όμως τή ήλιψη τή βουθή τή νοιώθω πιο μεγάλη.

Μάτια από τότε καρτερών να 'ρθή κάποια χαρά — τή συνεπήρε λέξ κ' αυτή για πάντα ό χωρισμός σου. Τώρα που ξέρω πώς ποτέ δέ θάρθης πειά ξανά,

Φιλώω κ' εγώ ή δύστυχη ό,τ' ήτανε δικό σου, ό,τ' ήτανε πού να θυμά ή πώς ήσουν μιὰ φροά. Μά ξέρε το, θε' να τραβή άώνια τόν καιμό σου.

ΕΥΑΓΓ. ΜΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΕΚΡΙΚΗ ΩΔΗ

(CANDUM MORTALE—Τού ALEX VELON)

Κάποιον άνοξιότατο σπερνό θα σβύσω δί- (χωρ να πονώ), δίχως ν' άνθισή ένα μικρό παρόπινο στή (χειλή). "Η μάνα μου θάναν κοντά, ενώ στον τούρ- (κιζον όντά) που έχω μέσ' στην κάμαρα θα κάθονται (όλοι ό φίλοι).

Πλάι θάν' ή αδελφή σουφτή, ενώ οι φί- (λοι μου στ' αυτί) ό ένας τού άλλου θα μιούρν για μένα που (πεθαίνω).

Και μέσ' στον τόσο σαραγαμό μās νυ- (χτερίδας τόν τριγμό) θ' άκούγω και τόν θάνατο ήρεμα θα προσ- (μένω).

Και θα θυμάμαι τά παλιά... Σάν δοξα- (ριές από βιολιά) γινκώτατες και θλιβερές θάνατ τά περα- (σιμένα).

Μέσα στη σκέψη τή θαμτή, στην τελευ- (ταίαν άναλαμπή) παλιές άγάτες θα περνούν κ' όνειρα πειά (σβασμένα...)

"Ω, πώς διαβαίνει αυτή ή ζωή!... (Τό (ρόδο πώς φυλλορροεί!) και σάν θ' άπλώση κ' ή νυχτιά τής μαύ- (ρες της φτεροούγες, άλαφροπάτητος θάρθ ή στην κάμαρα τήν (παγερω) ό Χάροντας για να με πάη στις σκοτεινές (του ρούγες).

Μεταφρ. ΝΑΣΟΥ ΓΓΕΙΩΤΗ

βάθη τού κρανίου, και μ' έβγαλαν, με μάτια διαρκουμένα...

Τότε θυμήθηκα τ' όραίο παλληκάρι : Τό θυμήθηκα σ' όλη τήν όμορφιά του, με τó μελαχροινό τó πρόσωπό του, και τή λυγροή κορμωστασιά του. Θυμήθηκα τó άλαφρό του κούτσουμα — κ' έπειτα τó μάτι που με μισούσε... "Άπ' όλα εκείνα δέν ύπηρεζε, τώρα, τίποτα — παρό μόνάγα μιὰ σακούλα κόκκαλα, στοιθαγμένα και κερτινισμένα...

Και τó μάτι που μισούσε, δέν ύπηρεζε. Δέν ύπηρεχα παρό μόνο γώ — μοναδική άνάμνηση τών πράσινων ματιών, και τού χαμένου, κ' εκείνου που μισούσε...

Δέν ύπηρεχα παρό γώ, σ' αυτό τόν κόσμο, με τó βαθύ, πρσσινοπό μου χόμα — έγώ, τ' άμυχο τó μάτι, τó νεζρό, που ζούσα τή δική μου τή ζωή, τήν ύποθετική μου τή ζωή, που τ' άλλο μάτι,

τó γερό, τó ζωντανό, μέσ' στην άληπνή τυκλότηριά του, δέ μπορούσε, τόν καιρό που ζούσε, ν' άγαπήσει, και να συγχωρήσει...

ΝΑΠ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗΣ

